

FILM A FILOZOFIE

VI.

17. 5. 2018

Tereza Hadravová

Andrea Slováková

Filmový esej

Katedra estetiky FF UK

Ústav filmu a audiovizuální kultury

FF MUNI

tereza.hadravova@ff.cuni.cz

andreas@dokument-festival.cz

Asambláže jsou vášnivé, jsou to kompozice touhy. Touha nemá nic společného s přirozeným nebo spontánním předurčením; není zde jiné touhy než shromažďovat a montovat dohromady, zosnovaná touha.

Racionalita a účinnost asambláže neexistuje bez nadšení, kterou sama přináší, bez touhy, která ji utváří tak, jako ta spojení uvnitř ní reprezentují vašeň.

Gilles Deleuze a Felix Guattari, Tisíc plošin, 1980

Lidé lodí

(Sarah Wood, Velká Británie, 2016, 22 min)

- Esejistická úvaha nad přemístováním lidí od konce druhé světové války po současnou masovou útek před válkami, ohrožením života nebo environmentálními katastrofami po celé zemi. Obrazy žvlů a převzaté výjevy z filmů Humphreyho Jenningsa či Dereka Jarmana zkoumají i vztah mezi reprezentací pohybů a myšlenek.
- *„Zápisky ze země, jež se znenadání ocitla v politické izolaci. Snímek se zamýšlí nad významem přijetí a odpradávná existujícím rámcem pohostinnosti.“*

Britská umělkyně Sarah Wood se zabývá tvorbou found footage, pracuje zejména s dokumentárními materiály, zkoumá vztah mezi historií a individuální pamětí či význam archivních institucí.

Ichiro Sueoka

Flicker film, v němž se objevují Liz a Franky, je složen na základě partitury Petera Kubelky Arnulf Reiner (2000, Japonsko, 5 min)

Film Petera Kubelky s názvem Arnulf Reiner udával díky čistému flicker efektu tempo, v jehož duchu japonský režisér spojil úryvky filmů s Elizabeth Taylorovou a Frankem Sinatrou.

Dialog s Kubelkovým konceptem partitur.

Ichiro Sueoka

Filmař a pedagog. Studoval chemii; od roku 1985 se věnuje filmu. Natočil na devadesát snímků, především na Super 8 a 16mm film. Často pracuje s archivními záběry, převážně rodinnými filmy a jejich následnou montáží či přímo fyzickými zásahy do filmového materiálu. Další linií jeho tvorby jsou ironické koláže z fragmentů žánrových filmů v odkazu na klasická jména avantgardního filmu.

filmová eseje

osobní perspektiva, zjevné stanovisko autora

problém reflektuje komplexně a mnohvrstevnatě

zpochybňuje předpoklady reprezentace

argumentativní stavba

důraz na volbu výrazových prostředků a estetické strategie

filmová eseje

rozdělení (Corrigan – receptivní mody):

- (auto)portrétní eseje - vrstvení či juxtaopozice více verzí portrétovaného já
- cestopisný eseje - sleduje proměnlivost subjektivity v závislosti na průnicích do nových geografických kontextů, případně tematizuje já jako „cizí prostředí“

filmová eseje

- deníkový eseje - proměnlivost já sleduje napříč různými časovými kontexty a v různých prožitcích časovosti, včetně temporality filmového obrazu
- reportážní eseje - tematicky ho zajímají aktuality, zprávy, dění ve světě, zabývá se tím, jak je daný „výsek skutečnosti“ vnímán, reflektován a jak je prodchnut tím, kdo se na něj dívá.

filmová eseje

- refraktivní film - explicitně seberefektivní umění, jež se zaměřuje na film či filmovost jakožto aktivitu tvůrčí i recepční. Úběžníkem je subjektivita, „rozštěpená filmovým hranolem, který divákovi umožňuje spatřit sebe sama jako někoho jiného“.

„Tím, že za „refraktivní“ označuji praxi lomu či rozptylu, již kladu do centra konkrétního typu filmu-eseje, Bazinův termín rozšiřuji a re-adaptuji. Nazývám-li tyto filmy refraktivní, vyhraňuji se tak vůči tendenci označovat tyto filmy za příklady „(sebe-)reflexivní“ či „reflektivní“ kinematografie, v níž se díla zpravidla obracejí sama k sobě a vyjadřují se k vlastnímu vzniku. Většina filmů-esejů pracuje s vysokou mírou reflexivity, jelikož esej – ať už má jakékoli hlavní téma – poutá pozornost především k reprezentační výměně mezi dozírající subjektivitou, veřejně sdílenou zkušeností a filmovým myšlením.“

Imitace života

(Mike Hoolboom, Kanada, 2003, 75 min)

- Na začátku je hollywoodský film a jeho velké vyprávění, podstatným okrajem rodinné snímky, dokumenty a vědecké filmy. Hoolboomův meta-film je originálním komentářem k situaci dějin filmu. Poetické se snoubí s politickým. Politickým je index zapomenutých, ale nemizících obrazů filmů impérií, obrazů importovaných ideologií. Poetickým jsou emoce a naladění.
- Pohybující se obraz narušil vědomí smrti. Jako by převzal její úlohu: byla-li smrt jakýmsi protestem k životu a snu o věčnosti v něm, tak film svým uchováváním toho, co se ztrácí, fixací všeho, co nejdříve muselo zmrtvět, uvádí smrt do věčnosti.

Dopis ze Sibiře

Lettre de Sibéria, Chris Marker, 62 min., 1958

Epistolární cestopis, ve kterém zvuk komentuje obraz a obraz zvuk. Jemně ironická a radostná hra s významy, které se rojí na cestě mezi pisatelem a adresátem, nijak nesnižuje bohatost a šíři cestopisného záběru. Esej, který je právě tak o Sibiři, jako o našich skutečných i možných pohledech na Sibiř, předznamenává svou skladbou hypertextovou strukturu.

André Bazin o Dopisu ze Sibiře

“The important word is ‘essay,’ understood in the same sense that it has in literature – an essay at once historical and political, written by a poet as well. Generally, even in politically engaged documentaries or those with a specific point to make, the image (which is to say, the uniquely cinematic element) effectively constitutes the primary material of the film (...) with Marker it works quite differently. I would say that the primary material is intelligence, that its immediate means of expression is language, and that the image only intervenes in the third position, in reference to this verbal intelligence”

Timothy Corrigan o Dopisu ze Sibiře

[Here] one finds most visibly [Marker's] complex engagement with the possibilities of creating a space and time between the images, experiential interstices in which to locate thoughts of the world.

Chris Marker

The Letter to Theresa

...the letters, the comments, the images gathered, the images created, together with some images borrowed. In this way, out of these juxtaposed memories is born a fictional memory...

